

CUPRINS

1. Cuvânt înainte	3
2. Programa pentru evaluarea națională la matematică	4
3. Repere teoretice și exemple	16

ARITMETICĂ ȘI ALGEBRĂ

3.A1. Mulțimi de numere	16
3.A2. Mulțimi	22
3.A3. Operații în mulțimi de numere	25
3.A4. Rapoarte, proporții, proporționalitate, probabilități	34
3.A5. Calcul algebric	41
3.A6. Ecuații și sisteme de ecuații	48
3.A7. Intervale și inecuații	54
3.A8. Funcții	61

GEOMETRIE

3.G1. Punct, dreaptă, plan	65
3.G2. Paralelism și perpendicularitate	67
3.G3. Unghiuri în plan	72
3.G4. Triunghi, patrulater convex, cerc; clasificări	78
3.G5. Congruența triunghiurilor. Metoda triunghiurilor congruente	82
3.G6. Relația de asemănare; poligoane asemenea	85
3.G7. Linii importante în triunghi	89
3.G8. Descrierea și identificarea triunghiurilor isoscel și echilateral	92
3.G9. Descrierea și identificarea paralelogramelor	95
3.G10. Relații metrice în triunghiul dreptunghic	100
3.G11. Poligoane regulate	106
3.G12. Poliedre: reprezentări, desfășurări, proprietăți	108
3.G13. Corpuri de rotație: reprezentări, desfășurări, proprietăți	114
3.G14. Măsurare și măsuri	116

4. Recapitulare prin exerciții și probleme

	<i>Enunțuri</i>	<i>Soluții</i>
4.1. Mulțimea numerelor reale	119	231
4.2. Calcul algebric	123	233
4.3. Funcții	125	234
4.4. Ecuații, inecuații și sisteme de ecuații	126	235
4.5. Elemente de organizarea datelor	129	236
4.6. Măsurare și măsuri	130	236
4.7. Triunghiul	131	237
4.8. Patrulaterul convex	132	237
4.9. Cercul	135	238
4.10. Puncte, drepte, plane, unghiuri, corpuri geometrice	136	239

Reducerea termenilor asemenea

Termenii asemenea conțin aceleași litere la aceleași puteri. Pentru a efectua adunarea sau scăderea expresiilor algebrice, *se reduc termenii asemenea*.

Reducerea termenilor asemenea constă în adunarea sau scăderea coeficienților lor.

Exemple

$$8x + 9,5x = (8 + 9,5)x = 17,5x;$$

$$7y - 12y = (7 - 12)y = -5y$$

În expresiile $12a + 8$ sau $3y - 4z$ nu se pot reduce termenii.

La operațiile cu expresii algebrice sunt valabile aceleași reguli ca și la calculul cu numere.

Termenii unei sume pot fi scriși în orice ordine (comutativitatea adunării).

Exemple

$$8x - 3x - 8x + 10x = 8x - 8x - 3x + 10x = 7x;$$

$$9a - 4b + 2a = 9a + 2a - 4b = 11a - 4b$$

• Dacă înaintea unei paranteze este semnul „+”, se elimină parantezele păstrând termenii cu semnul lor.

• Dacă înaintea unei paranteze este semnul „-”, se elimină parantezele schimbând semnele termenilor din paranteză.

Exemple

$$9a + (8a - 16a) = 9a + 8a - 16a =$$

$$= 17a - 16a = a;$$

$$3b - (7b - 10b) = 3b - 7b + 10b =$$

$$= -4b + 10b = 6b$$

• Dacă sunt mai multe variabile, scriem variabilele în ordine alfabetică și reducem termenii asemenea.

• Dacă apar puteri, ele se scriu în ordine descrescătoare.

Exemplu

$$5x + 9x^2 + 12y - 11x - 7y =$$

$$= (5 - 11) \cdot x + (12 - 7) \cdot y + 9x^2 =$$

$$= 9x^2 - 6x + 5y$$

Factor comun. Scrierea unei expresii ca produs

Dacă într-o sumă, mai mulți termeni apar înmulțiți cu același număr, acela se poate da factor comun. *Suma se transformă astfel într-un produs.*

Exemple

$$8xy + 12ab = 4 \cdot 2xy + 4 \cdot 3ab = 4(2xy + 3ab);$$

$$21a^4x - 28a^3x^3y = 7a^3x \cdot 3 - (7a^3x) \cdot (4x^2y) =$$

$$= 7a^3x(3 - 4x^2y);$$

$$a^2 + a = a \cdot a + a \cdot 1 = a(a + 1)$$

Se poate da factor comun în mai multe etape, pentru a realiza o *descompunere în factori*.

Exemplu

$$\underline{3ax} + \underline{7ay} - \underline{6bx} - \underline{14by} = a(3x + 7y) + b(-6x - 14y) =$$

$$= a(3x + 7y) - 2b(3x + 7y) =$$

$$= (3x + 7y)(a - 2b)$$

Adesea se dovedește util să punem în evidență factorul comun (-1) pentru a putea continua calculele.

Exemple

$$x(a - b) + y(b - a) = x(a - b) + y \cdot (-1) \cdot (-b + a) =$$

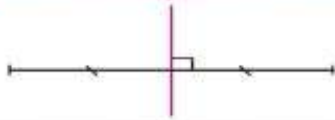
$$= x(a - b) - y(a - b) = (x - y) \cdot (a - b)$$

Observație: Nu contează în care paranteză dăm factor comun pe (-1)!

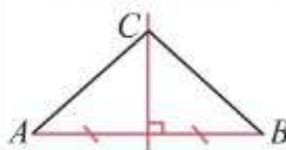
Mediatoare și bisectoare în triunghi

Se numește **mediatoarea unui segment** dreapta perpendiculară pe segment și care trece prin mijlocul acestuia.

Proprietatea mediatoarei unui segment

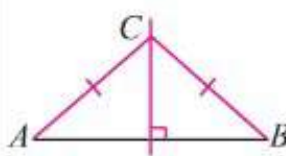
Dacă un punct este situat pe mediatoarea unui segment, atunci acel punct este egal depărtat de capetele segmentului.

Ipoteză
 $C \in$ mediatoarei lui AB
Concluzie
 $CA = CB$

Reciproca proprietății mediatoarei unui segment

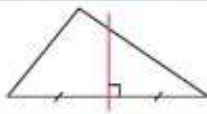
Dacă un punct este egal depărtat de capetele unui segment, atunci punctul se găsește pe mediatoarea acelui segment.

Ipoteză
 $CA = CB$
Concluzie
 $C \in$ mediatoarei lui AB

Se numește **mediatoare în triunghi** mediatoarea unei laturi a triunghiului.

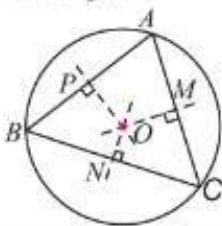
Exemplu

Teoremă

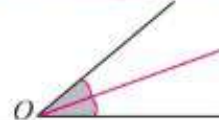
Mediatoarele unui triunghi sunt concurente în **centrul cercului circumscris** triunghiului.

Exemplu

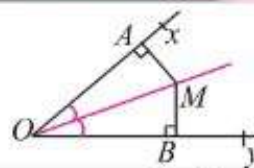
Ipoteză
 $O \in$ mediatoarei lui AB
 $O \in$ mediatoarei lui BC
Concluzie
 $OA = OB = OC = R$

Se numește **bisectoarea unui unghi** semidreapta interioară unghiului care separă unghiul în două unghiuri congruente.

Proprietatea bisectoarei unui unghi

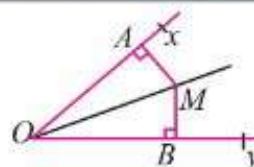
Dacă un punct este situat pe bisectoarea unui unghi, atunci acel punct este egal depărtat de laturile unghiului.

Ipoteză
 $M \in$ bisectoarei $\sphericalangle xOy$
Concluzie
 $d(M; Ox) = d(M; Oy)$

Reciproca proprietății bisectoarei unui unghi

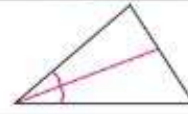
Dacă un punct situat în interiorul unui unghi este egal depărtat de laturile unghiului, atunci acel punct aparține bisectoarei unghiului.

Ipoteză
 $d(M; Ox) = d(M; Oy)$
 M interior $\sphericalangle xOy$
Concluzie
 $M \in$ bisectoarei $\sphericalangle xOy$

Se numește **bisectoare în triunghi** intersecția dintre bisectoarea unui unghi al triunghiului și interiorul triunghiului.

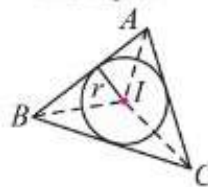
Exemplu

Teoremă

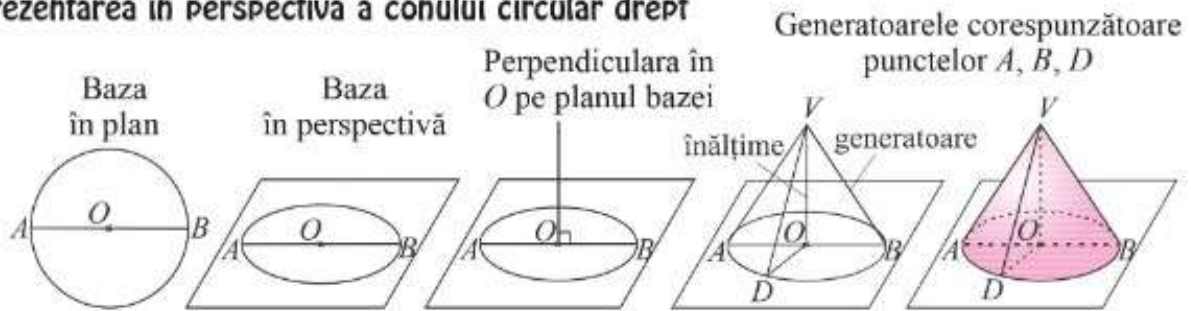
Bisectoarele unui triunghi sunt concurente în **centrul cercului înscris în triunghi** (tangent celor trei laturi).

Exemplu

Ipoteză
 $C(I, r)$ înscris în $\triangle ABC$
 AI, BI – bisectoare
Concluzie
 $d(I, BC) = d(I, AC) = d(I, AB) = r$

Reprezentarea în perspectivă a conului circular drept

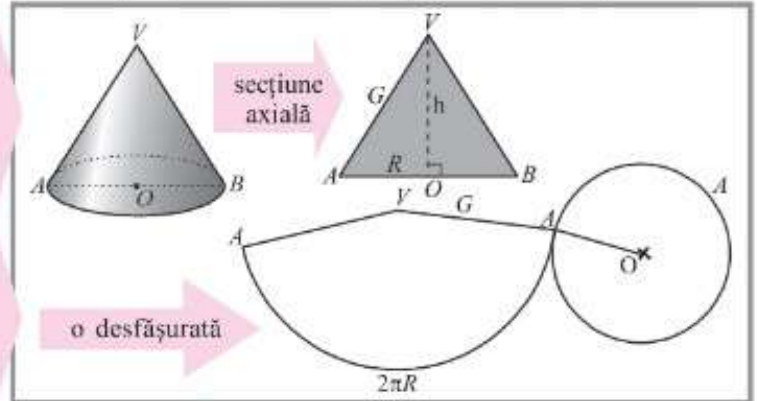

Con circular drept

Notăm lungimile următoarelor segmente:

- raza bazei: $OA = OB = R$
- înălțimea: $VO = h$
- generatoarea: $VA = VB = G$

- Aria laterală = πRG
- Aria totală = $\pi RG + \pi R^2$
- Volumul = $\frac{1}{3} \cdot \pi R^2 h$

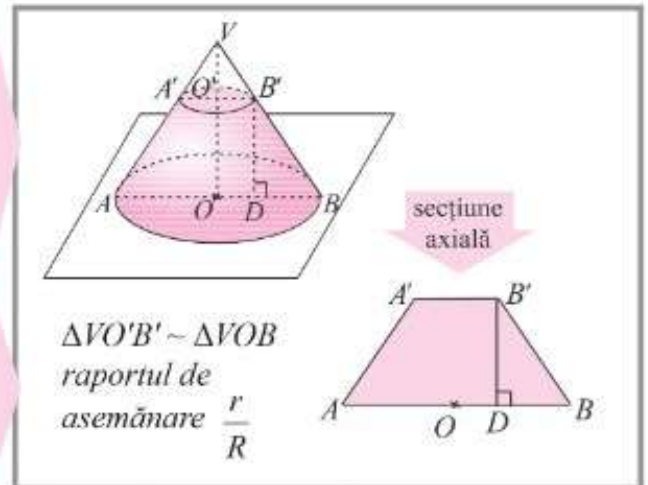
Trunchiul de con circular drept este corpul obținut prin secționarea unui con circular drept cu un plan paralel cu planul bazei. Se desenează conul din care provine trunchiul.

Trunchiul de con circular drept

Notăm lungimile următoarelor segmente:

- raza bazei mici: $O'B' = r$
- raza bazei mari: $OB = R$
- înălțimea trunchiului: $O'O' = h_i$
- generatoarea trunchiului: $BB' = G_i$
- $G_i^2 = h_i^2 + (R - r)^2$

- Aria laterală = $\pi G_i(R + r)$
- Aria totală = aria laterală + ariile bazelor = $\pi G_i(R + r) + \pi R^2 + r^2$
- Volumul = $\frac{\pi h_i}{3} (R^2 + r^2 + Rr)$

Sfera este corpul obținut prin rotația completă a unui semicerc în jurul propriului său diametru.

Sfera

Notăm lungimile următoarelor segmente:

- raza sferei: $OA = OB = R$
- diametrul sferei: $AB = 2R$

• Sfera nu se poate desfășura într-un plan.

- Aria sferei = $4\pi R^2$; • Volumul sferei = $\frac{4\pi R^3}{3}$

Cerc ecuator = cercul obținut prin intersecția sferei cu un plan care trece prin centrul sferei.

4. RECAPITULARE PRIN EXERCIȚII ȘI PROBLEME

4.1. MULȚIMEA NUMERELOR REALE

I. Pentru următoarele exerciții, alege răspunsul corect (un singur răspuns din patru este corect).

- Se consideră $A = \{2, -2, -1, 1\}$. Cel mai mic număr din mulțimea A este:
A) -1 B) 2 C) 1 D) -2
- Se consideră mulțimile $A = \{0, 2, 3\}$, $B = \{1, a, 3\}$ și $A \cap B = \{2, 3\}$. Valoarea numărului a este:
A) 0 B) 2 C) 3 D) 1
- Fie mulțimile $A = \{1, 2, 3\}$ și $B = \{1, 3, 4\}$. Mulțimea $A \cup B$ este egală cu:
A) $\{1, 2, 3, 4\}$ B) $\{1, 2, 3\}$ C) $\{1, 3, 4\}$ D) $\{1, 3\}$
- Cel mai mic divizor natural par al numărului 80 este egal cu:
A) 2 B) 80 C) 4 D) 40
- Cel mai mic multiplu comun al numerelor 2 și 15 este egal cu:
A) 1 B) 5 C) 36 D) 12
- Suma divizorilor naturali ai numărului 6 este egală cu:
A) 11 B) 2 C) 1 D) -2
- Dintre numerele naturale $a = 1239$, $b = 1234$, $c = 5231$, $d = 4325$ cel divizibil cu 3 este:
A) b B) a C) d D) c
- Cel mai mare număr natural par de trei cifre este egal cu:
A) 999 B) 989 C) 998 D) 990
- Cel mai mic număr natural impar format din două cifre diferite este numărul:
A) 11 B) 97 C) 13 D) 10
- Cel mai mic număr întreg mai mare decât $-28,7$ este egal cu:
A) -28 B) -27 C) -30 D) -25
- Cel mai mare număr întreg mai mic decât $-13,2$ este egal cu:
A) -13 B) -14 C) -12 D) -15
- Pe 12 decembrie temperatura din București a fost $-12,3$ °C. Cea mai mare temperatură, număr întreg, mai mică decât $-12,3$ °C este egală cu:
A) -12 B) -14 C) -13 D) -11
- Dacă $\frac{a}{25} = \frac{7}{b}$, atunci numărul a este egal cu:
A) 7 B) 14 C) 15 D) 10
- Dacă $\frac{a}{8} = \frac{14}{35}$, atunci $ab - 56$ este egal cu:
A) -8 B) 8 C) 0 D) 7
- Dacă $\frac{5}{x} = \frac{y}{6}$, atunci $100 - 3xy$ este egal cu:
A) 0 B) 10 C) -10 D) 1